

K p r a m e n ů m l i t e r a t u r y

Se jménem Rudolfa Havla jsem se poprvé setkal r. 1945, brzo potom, kdy jsem se na brněnské filosofické fakultě stal posluchačem profesora Antonína Grunda. Ten tehdy připravoval stručné vydání Přehledných dějin literatury české J. V. Nováka a Arna Nováka, a jeho spolupracovníkem byl Rudolf Havel. Vzpomínám na to, s jakým respektem mluvil Antonín Grund o charakterových i odborných kvalitách Rudolfa Havla. A znovu jsem se dostal do kontaktu s Havlovým jménem i jeho dílem, když jsem v létě 1946 sedával u Máchova jezera na Jarmilině skále nebo na jiném stejně romantickém místě, a přes všechna lákavá pokušení, jež poskytovalo krásné prostředí, zůstával jsem zabořen do přípravy na první státnici z češtiny, jež mě čekala v říjnu. To už Stručné dějiny literatury české v Olomouci u R. Prombergera vyšly - dnes nám to jistě musí připadat jako kosmická "výrobní" rychlost - a sloužily nám vysokoškolákům-češtinářům jako vlastně jediná studijní příručka, obsahující dějiny české literatury v plném rozsahu, tedy až po současnost. Už touto aktualností navazovala Grundova a Havlova edice Novákovy díla na základní záměr Přehledných dějin. Ale dosáhnout tohoto cíle byl úkol nemalý. Znamenalo to - kromě omezení původní látky - rozšířit výklady o celou literaturu let

1939-1945. Antonín Grund, který jako nově jmenovaný profesor začal od r. 1945 dojíždět do Brna, měl na tento úkol stále méně času; o to víc práce na chystané knize měl Rudolf Havel. Málokdo dnes už ví, že to byla do velké míry - ne-li především - právě jeho zásluha, že dílo bylo včas a úspěšně dokončeno. Rudolf Havel - podle slov A. Grunda v předmluvě k Stručným dějinám - "ujal se díla s velkou radostí, netuše, že se pouští do práce nejen svrchovaně odpovědné, ale i namáhavé a obtížné". Sám se domnívám, že Havel tuto okolnost tušil; ale nedal se jí odradit. Už tehdy - jako vždycky během své dlouholeté činnosti literárního badatele a editora - dal všechny své síly do služeb věci, bez zřetele k tomu, kolik námahy ho stojí a jak malé vnějškové uznání mu přinese. - Vydání Stručných dějin bylo přivítáno množstvím vysokoškolských i středoškolských studentů, sloužilo učitelům české literatury i všem, kdo o ni jevili hlubší zájem. Ale Havlův podíl na této knize zůstal jakoby skryt za jménem Grundovým, i když Grund - aby vyjádřil své uznání Havlových zásluh na přípravě díla - uvedl jméno R. Havla na titulním listě před jménem vlastním.

Ale chtěl bych ještě aspoň docela letmo připomenout sám sobě, jak jsem se v dalších letech svého vlastního literárněhistorického zrání setkával nejen se jménem R. Havla, ale - od začátku 50. let - i s ním osobně. Jako čerstvý absolvent university byl jsem pověřen /ještě z podnětu prof. Grunda/ přípravou edice Hálkových statí

o umění pro Kritickou knihovnu Čs. spisovatele. Začal jsem pracně shledávat Hálkovy kritické články v Národních listech a jiných časopisech, a pracoval jsem i v knihovně Ústavu pro českou literaturu. Narážel jsem na problémy autorství, výběru materiálu, jeho hodnocení, a ovšem na problémy textové. Rudolf Havel se od začátku o moji práci zajímal, neztrácel nikdy trpělivost při mých dotazech a pomáhal mi co nejvydatněji při tom, abych zvládl ediční techniku i praxi. Ačkoli byl vždycky zavalen prací, našel si přece čas k tomu, aby textově kontroloval moji edici, jako ostatně kontroloval řadu edic dalších. A dělal to tak důkladně, že mu neunikla /pochybuji, že přeháním/ ani nejmenší myška. Sám jsem se o tom přesvědčil - způsobem, který pro mne nebyl sice příjemný, ale zato provždycky poučný a výstražný. Rudolf Havel si to jistě nepamatuje, já však ano. Při posledních úpravách výboru z Hála došlo - myslím, že z podnětu Karla Poláka - k tomu, že jsem zařadil jeden kratinký Hálkův článek navíc. Stalo se to narychlo, neměl jsem v Brně k dispozici Hálkův originální text, a tak jsem do edice zařadil text nezkolacionovaný, spoléhaje na to, že jej ověřím při nejbližší návštěvě Prahy. Jenže mezitím celou edici dostal k posouzení R. Havel, který rozhodně nevěděl o tom, byl-li ten nebo onen článek vypuštěn nebo dodán. Jakmile jsme se pak setkali v Praze na Strahově, položil zcela neomylně prst na ten jeden jediný nezkolacionovaný článek a s mírnou výčitkou mi řekl: "Ale

vždyť vy jste ten výchozí text vůbec neměl v ruce..." Nemyslím si, že tato drobná příhoda je pro vystižení Havlova pracovního stylu zanedbatelná. Havel celou svou činností chtěl přispívat a také vydatně přispěl k tomu, aby se česká literatura dostávala českému čtenáři v podobě nezkreslené, autentické, věrné. Myslím, že toto poslání, které si Havel zvolil, má pro budoucnost podstatnější smysl než leckteré někdejší /ale i nyní/ pokusy o nové a nové "přehodnocování" mnohokrát už ověřených hodnot české literatury.

Kdo na sebe vezme takový úkol, jako si vzal Rudolf Havel, musí počítat s tím, že ho nečeká světská sláva, ale jen hora práce, s níž nebude /a nemůže být/ nikdy hotov. Ale jak už řečeno - právě tato práce je podstatná. Ten, kdo ji koná, sestupuje k pramenům literatury, aby je udržoval čisté a průzračné. V tom vidím přední zásluhu Rudolfa Havla o českou literaturu. A právě proto má pro českou literární vědu jeho práce význam trvalý.

Dušan Jeřábek